

Finansinspektionen
Brunnsgatan 3
Box 7821, 103 97 Stockholm

Yttrande över Förslag till ett skärpt amorteringskrav för hushåll med höga skuldkvoter

Riksrevisionen har beretts möjlighet att yttra sig över Finansinspektionens (FI) promemoria Förslag till ett skärpt amorteringskrav för hushåll med höga skuldkvoter.

Riksrevision har en pågående granskning av ramverket för makrotillsynen, däribland dess mål, medel och operationalisering, samt myndigheternas samverkan kring finansiell stabilitet, och vill inte förekomma de slutsatser och rekommendationer som där kan komma att läggas. Riksrevisionens remissvar begränsas därför till synpunkter på underlaget till förslaget och inte förslaget i sig.

Riksrevisionen anser att förslagspromemorian är ofullständig vad gäller behovsbilden och valet mellan olika åtgärder. Avsaknaden av en bred analys av alternativa åtgärder gör det oklart varför just ett förstärkt amorteringskrav skulle vara den effektivaste åtgärden. Dessutom gör avsaknaden av ett kvantitativt mål för åtgärden att det blir svårt att utvärdera åtgärdens träffsäkerhet.

Det finns många outredda alternativ till den föreslagna åtgärden

Efter en summarisk riskbedömning och behovsanalys pekar FI på att det finns flera åtgärder, både inom och utanför FI:s ansvarsområde, som kan bidra till att minska den makroekonomiska risken kopplad till hushållens stora skulder. Som alternativ till ett förstärkt amorteringskrav resonerar FI kring ett tak för skulder i förhållande till inkomst, ett tak för bolån i förhållande till inkomst, och ett tak för hushållens skuldbetalningar. FI relaterar dock inte förslaget om det förstärkta amorteringskravet till andra tänkbara alternativ inom myndighetens ansvarsområde, som t.ex. ett förändrat riskviktsgolvtak för bolån eller en förändrad nivå på den kontracykliska kapitalbufferten, vilka har använts tidigare för att hantera problem kopplade till hushållens stora skulder.

Eftersom den föreslagna åtgärden syftar till att stabilisera hushållens konsumtion hade det varit rimligt om FI i promemorian hade gett en bredare bild av alternativa åtgärder.

Även om det inte är FI:s uppgift att analysera åtgärder inom andra myndigheters ansvarsområden visar protokollet från Finansiella Stabilitetsrådets möte den 12 juni 2017 att det finns flera alternativ till FI:s förslag på åtgärd. I sammanhanget uttryckte Riksgäldskontoret att FI:s förslag är bra, men också att problemet snarare är att det är billigt att låna och att det råder obalanser på bostadsmarknaden. Även Riksbanken ansåg att FI:s förslag är rimligt, men att det fortsatt krävs bredare åtgärder riktade mot hushållens skuldsättning och bostadsmarknaden. Regeringen välkomnade FI:s initiativ och påpekade att den fortsätter arbetet med att ta fram ett brett mandat för FI, men att den tar ställning till åtgärden när den får det slutliga förslaget. Riksrevisionen har en pågående granskning av myndigheternas samverkan kring finansiell stabilitet och återkommer därför med synpunkter på hanteringen av alternativa åtgärder.

Det blir svårt att utvärdera måluppfyllelse för åtgärden

För att utvärdera om en åtgärd nått det avsedda målet eller kommit till rätta med det utpekade problemet är det värdefullt om målet är tydligt angivet och problemet tydligt beskrivet. FI anger att syftet med det förstärkta amorteringskravet är att se till att inte alltför många högt skuldsatta hushåll drar ned på sin konsumtion kraftigt vid makroekonomiska störningar, vilket skulle kunna förstärka en framtida ekonomisk nedgång. FI hänvisar till utländska studier gällande skuldsättningens inverkan på konsumtions- och BNP-utvecklingen, men redovisar inte konkret hur myndigheten ser på sambandet för Sverige. FI gör i konsekvensanalysen inte heller någon bedömning av på vilket sätt det förstärkta amorteringskravet kommer att påverka hushållens konsumtionskänslighet vid makroekonomiska störningar. Det kommer alltså bli svårt att göra en formell måluppföljning.

En uppföljning av åtgärden skulle däremot kunna göras baserad på utvecklingen hos några väl valda indikatorer. I detta avseende hade det underlättat om FI redovisat en lämplig uppsättning sårbarhetsindikatorer, t.ex. utvecklingen av andelen högt skuldsatta hushåll och andelen högt skuldsatta hushåll med lån till rörlig ränta. FI ger emellertid i promemorian inte någon vägledning i valet av indikatorer. Avsaknaden av tydliga uppföljningsindikatorer bidrar till svårigheten att i framtiden följa upp och utvärdera åtgärdens träffsäkerhet. I promemorian ges heller ingen annan information om hur FI tänker sig att följa upp åtgärdens träffsäkerhet.

Riksrevisor Ingvar Mattson har beslutat i detta ärende. Revisionsdirektör Sten Hansen har varit föredragande. Revisionsdirektör Alexander von Gussich, t.f. enhetschef Håkan Jönsson och avdelningschef Robert Boije har medverkat i den slutliga handläggningen.

Ingvar Mattson

Sten Hansen